

Nechutová, Jana

[Benner, Margareta; Tengström, Emin. On the interpretation of learned Neo-Latin: an explorative study based on some texts from Sweden (1611-1716)]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1979, vol. 28, iss. E24, pp. 170-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109209>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Margareta Benner and Emin Tengström: On the Interpretation of Learned Neo-Latin. An Explorative Study Based on some Texts from Sweden (1611–1716); Studia Graeca et Latina Gothoburgensia XXXIX, Acta Universitatis Gothoburgensis. Göteborg 1977, stran 112.

Studie je dílčím výsledkem snahy některých švédských latinských filologů, kteří se v posledních letech začali zajímat o filologii latiny po období středověku, tedy latiny humanistické a latiny nové (*Neo-Latin*). Těto nové latině (autoři ji implicitně vymezují stoletími 16. – 19.), jejíž památky ve Švédsku jsou poměrně hojné, se věnují autoři recenzovaně studii na základě rozboru deseti vybraných textů „učené“ latiny z let 1611–1716, textů různých obsahem: jsou zde teologické traktáty, díla filozofická a historická, pojednání státoprávní, lékařské, botanické, fyzikální, astronomické. Oba autoři a další jejich spolupracovníci vydali již o těchto textech předběžné studie (viz soupis na str. 10), Emin Tengström je pak autorem obecněji zaměřené knihy o historii latiny ve Švédsku (*Latinet i Sverige, Stockholm 1973*). S autory – latinskými filology – spolupracovali odborníci v historii vědy. Autorkou kapitoly o slovníku a sestavitelkou bibliografie je M. Brennerová, poslední kapitolu (o stylu) napsali oba autoři společně, ostatní části knihy jsou prací E. Tengströma.

Autoři vycházejí z předpokladu, že spisovatelé učené latiny v 17. století kolísali mezi tradicemi živé latiny se středověkými prvky a klasicistickými snahami. Poněvadž by bylo metodicky příliš náročné a pro daný stav badání o nové latině i předčasné snažit se zjistit, v kterých případech, jak a proč volili autoři zkoumaných učených textů mezi těmito dvěma alternativami, uchýlili se Bennerová a Tengström k prostší metodě: zaznamenávají slova a hláskoslovné, morfologické i syntaktické jevy, které se odchylojí od tolerantně pojaté klasické latiny (tu si autoři vymezili jako jazyk literární prózy od Cicerona po Suetonia). Cílem studie bylo tedy jednak zjistit, jaké problémy jsou vůbec spjaty s filologickou interpretací učených textů latiny 17. století, za druhé rámcově popsat pozadí, na něž se musí při řešení těchto otázek brát zřetel.

Druhý z taktó naznačených okruhů je tématem 1. kapitoly – *Text and Text Problems* – a kapitoly 2. – *Literary Background. Frame of Reference*. Zkoumáním slovní zásoby daného okruhu spisů dospěla Bennerová k závěru, že celkový ráz tohoto slovníku odpovídá tolerantně pojaté klasické normě. Rozborem gramatiky zjišťuje Tengström, že po morfologické stránce je zkoumaná latina téměř dokonale korektní, zatímco v hláskosloví a v syntaxi je spíše eklektická; autor se snaží rovněž stručně objasnit důvody této nerovnoměrnosti. V kapitole o stylu se autoři nezajímali o styly jednotlivých textů, ale hleděli na tyto texty jako na produkty dané literární situace, v níž pisatelé sdělovali látku čtenářskému publiku.

Závěrem je konstatováno, že „the learned Neo-Latin of the 17th century cannot be said have to been a dead or petrified language, not even a dying one. It was subjected to certain changes, mostly concerning the vocabulary“, což vcelku souhlasí s názorem Olschkiho, který v r. 1922 (*L. Olschki, Geschichte der neusprachlichen wissenschaftlichen Literatur II – Bildung und Wissenschaft im Zeitalter der Renaissance in Italien*) postřehl, že 17. století pomohlo latině k novému životu, i když nešlo už o literární latinu jako ve století 15., ale o řeč učenou.

Publikaci uzavírá bibliografie pramenů i literatury. V pramenech nás zaujme, že autoři studovali i jedno dílo J. Á. Komenského, z bibliografie vidíme, že nové latině bylo skutečně dosud věnováno poměrně málo pozornosti. I my ostatně dlužíme mnoho jazyku a stylu Komenského, Balbina nebo Dobrovského, nemluvíme-li už o autorech méně proslulých. Autoři se pustili do oblasti málo probádané a jejich práce vyzývá k následování.

Jana Nechutová

Christoph Trilse: Antike und Theater heute, Akademie-Verlag, Berlin 1975, stran 364.

V popředí zájmu Christopa Trilse, východoněmeckého literárního teoretika a kritika, zabývávejho se v řadě svých studií otázkami divadla (srov. např. *Stücke gegen den Faschismus, Berlin 1970, Über die französische Bühne u. a. Schriften zum Theater, Berlin 1971*), stojí problematika týkající se vlivu antických dramát na moderní divadelní hry. První větší práci na toto téma publikoval autor již v roce 1969 – šlo o studii *Stücke nach der Antike*, vydanou rovněž v Berlíně, v roce 1971 podal v Greifs-